

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Yleistä

Tavoite, että ehdotettavalla lailla pyritään edistämään digitaalisten palveluiden laadukasta ja tietoturvallista tarjoamista huomioiden saavutettavuusvaatimukset julkisella sektorilla on hyvä ja kannatettava asia. Hyvää on myös se, että esityksessä otetaan kantaa velvollisuuksiin järjestää digitaaliset palvelut.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Lain soveltamisala ja poikkeukset soveltamisalaan

3 § Lain soveltamisalaa koskevan sääntelyn perusteella syntyy vaikutelma, että laki koskisi viranomaissuoritteiden lisäksi myös liiketaloudellisiin perusteisiin perustettavaa palvelutoimintaa. Tämä merkitsisi vaatimusten kohdentumista palvelutoimintaa koskeviin verkkosivuihin, verkkokauppoihin, mobiilisovelluksiin yms. Soveltamisalan rajausta on olennainen ottaa huomioon esityksen kustannusvaikutukset.

3.3 §

Esityksen soveltamisalan rajaukset suhteessa intra- ja ekstarnet-verkkosivuihin ja mobiilisovelluksiin jäävät epäselviksi. Mitä tarkoitetaan henkilöstöhallinnon digitaalisilla palveluilla, joihin lakia sovelletaan? Rajausta on olennainen ottaa huomioon esityksen kustannusvaikutukset.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

4 § Palveluiden järjestäminen sinällään ei ole ongelma, mutta haasteita asettaa asiakirjojen julkisuus- ja salassapitorakenteen toteutus, joka edellyttäne rakenteista asiakirjaa. Rakenteisen asiakirjan tulisi kattaa koko hallinto, sillä ei ole hyödyksi jos jokainen viranomaisen tekee oman ratkaisunsa.

5 § Merkitseekö säännös, että viranomaisen on tarjottava hallinnon asiakkaille mahdollisuus asiakirjojen todisteelliseen sähköiseen tiedoksisaantiin?

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

7 § Ennen yksityiskohtaisia saavutettavuusvaatimuksia vasten tehtyä saavutettavuusarviointia virasto ei pysty luotettavasti arvioimaan esityksen sille aiheuttamia taloudellisia tai muita vaikutuksia.

8-9 § Organisaatioiden tulee tehdä saavutettavuusarviointi, jonka pohjalta tehdään saavutettavuusseloste. Edellä mainittu on hyvä, sillä se pakottaa organisaatiot arvioimaan palvelunsa kriittisesti sekä perustelemaan mahdollisen kohtuuttoman rasitteen palvelukohtaisesti. Joissain tapauksissa voisi olla tarpeen, että poikkeamismahdollisuus olisi käytettävissä myös jälkikäteen tehtynä.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

-

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Taloudelliset vaikutukset

STUK toteaa, että esitys edistää aistivammautuneiden oikeuksia mahdollistamalla omatoimisemman viranomaispalveluiden käyttämisen. Samalla on kuitenkin arvioitava, että viranomaisilla on tosiasialliset mahdollisuudet vastata näihin vaatimuksiin, kohtuullisin kustannuksin. Viranomaisille aiheutuu esityksestä kustannuksia olemassa olevien järjestelmien kuten verkkosivujen vaatimuksenmukaisuuden todentamisesta tietoturvan- ja suojan osalta sekä ja mahdollisesta järjestelmien uusimisesta tai uusien järjestelmien luomisesta.

Viraston kannalta on ongelmallista, että se ei pysty arvioimaan sille esityksestä aiheutuvia kustannuksia lausuntoa antaessaan johtuen siitä, että sillä ei ole tehtynä saavutettavuusarviota eikä sillä ole tiedossa, missä määrin ja millaisia saavutettavuusratkaisuja tehdään keskitetysti valtionhallinnossa tai mitä yksityiskohtaiset standardien mukaiset vaatimukset pitävät sisällään. STUKin käsitys on, että saavutettavuusratkaisut pitäisi valtiolla määrittää keskitetysti ja niille

erikseen varatuista määrärahoista, jolloin virastot määrittäisivät vain niiden toimialaan liittyvät erityiskysymykset.

Muut vaikutukset

Mikä on esityksen suhde ja vaikutukset kielellisiin oikeuksiin kuten esimerkiksi saamen kieleen? Entä ei-virallisiin vähemmistökieliin?

4. Muut kommentit

STUK kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä olisi hyvä miettiä tarkemmin esityksen toimivuutta ja vaikutuksia erilaisissa viestintätilanteissa. Vaara-, kriisi- ja poikkeustilanteissa tehtävään kriisiviestintään saavutettavuuteen liittyy erityishaasteita poikkihallinnollisessa viranomaisyhteistyössä. Poikkeustilanteissa olisi tärkeää että lainsäädäntö mahdollistaa tehokkaan viestinnän.

STUKin velvollisuutena säteilytilanteissa on tiedottaa omalle vastuualueelle kuuluvista asioista. Nykyisellään kielellinen saavutettavuus ei tapahdu täysimääräisesti esimerkiksi viittomakielen ja saamen kielen tai muiden vähemmistökielten kuten venäjän kielen osalta.

Säteilyturvakeskus

Välimäki Minna
Säteilyturvakeskus